

Η σωστή συζήτηση στην τάξη

Το δημοκρατικό σχολείο οφείλει να θεμελιωθεί στο διάλογο, γιατί ο διάλογος αποτελεί το ουσιαστικό γνώρισμα της δημοκρατίας.

Η σωστή συζήτηση στην τάξη, απαιτεί μια ορισμένη στάση του διδάσκοντος και μια ορισμένη τεχνική. Πρώτα πρώτα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι η συζήτηση έχει σκοπό να δημιουργήσει ανθρώπους που είναι σε θέση να στέκονται κριτικά στα προβλήματα, να διαμορφώνουν άποψη, να τη διατυπώνουν με σαφήνεια, να την υποστηρίζουν με επιχειρηματολογία και με ευπρέπεια και τέλος να είναι σε θέση να ακούν τις άλλες απόψεις και να παρακολουθούν τα άλλα επιχειρήματα.

Χρειάζεται λοιπόν αφενός η υπεύθυνη χρήση του λόγου, αφετέρου η δημοκρατική κατανομή του λόγου. Το πρώτο σημαίνει ότι οι μαθητές δε μιλούν για να μιλούν ικανοποιώντας τον εγωισμό τους, αλλά μιλούν για να συμβάλλουν στον καλύτερο φωτισμό του θέματος, στην προαγωγή της συζήτησης, στην ανεύρεση της ορθότερης λύσης. Άρα ο λόγος πρέπει να είναι καίριος και ουσιαστικός και να διατυπώνεται με σαφήνεια και ακρίβεια, αλλά κυρίως να αναφέρεται στο συγκεκριμένο θέμα-πρόβλημα, που σχετίζεται απαραίτητα με το μάθημα. Ο καθορισμός του θέματος και η αναφορά του λόγου σ' αυτό, είναι βασικοί όροι, ώστε να μη διαχέεται η συζήτηση μετατρεπόμενη σε γενικό και αόριστο κουβεντολόι χωρίς κέντρο, χωρίς κατεύθυνση και στόχο.

Δημοκρατική κατανομή του λόγου εξάλλου σημαίνει όσο το δυνατό μεγαλύτερη συμμετοχή μαθητών στη συζήτηση και άρα αποφυγή της μονοπώλησης του λόγου από ορισμένα άτομα. Οι μαθητές πρέπει να ασκηθούν σ' αυτή τη συμμετοχή, έστω και παρακινούμενοι, γιατί η συμμετοχή είναι η πιο ουσιαστική λειτουργία της δημοκρατίας. Τέλος η συζήτηση πρέπει να κλείνει κάπου, αν όχι με τη μορφή «συμπερασμάτων» τουλάχιστον με την ικανοποίηση της ορθής διερεύνησης του θέματος.

Για όλα αυτά όμως είναι απαραίτητη η διακριτική αλλά θετική στάση του δασκάλου και η ικανότητα του να οργανώνει και να συντονίζει τη συζήτηση παρεμβαίνοντας είτε σαν «διαιτητής» που φροντίζει για τη σωστή διεξαγωγή του «παιχνιδιού» είτε για να δώσει μια πληροφορία σχετική με το θέμα είτε για να συνοψίσει στο τέλος, αλλά σε καμιά περίπτωση για να επιβάλει, άμεσα ή έμμεσα, την άποψή του ούτε με το πρόσχημα της ισοτιμίας. Ο λόγος του δασκάλου δεν είναι δυνατό να διατυπωθεί ισότιμα. Είναι εξ ορισμού λόγος «αυθεντικός» που επιβάλλεται ή υποβάλλει.

Κώστας Μπαλάσκας